

Gratia

Gratia nisi gratis est, non est gratia
«Om nåden inte är gratis, är det ingen nåd»
Augustinus

Kyrkoblاد – Evangelisk–lutherska bekännelsekyrkan
Kirkeblad – Den Evangelisk lutherske bekjennelseskirke

Nr 1 - 2020 årgang 24

«Korsbilde» malt av Sissel Vagard i 1970 - privat eie.

GRATIA

ELBK är en kyrka med församlingar i Sverige och Norge. För oss är Bibeln Guds eget ord. ELBK är en evangelisk luthersk kyrka för att Bibeln är källan till tro, lära och bekännelse. ELBK har de lutherska bekännelseskrifterna som en god och nyttig sammanfattning av vad Bibeln lär.

<https://elbk-org.danaweb1.com>
post@elbk.org

Redaksjonssekretær:

Gunnar Hjorthaug,
gunnar.hjorthaug@icloud.com

Kirkestyret:

Asbjørn Hjorthaug, formann/
ordf.

Åke Malander.v.form.

Jan-Erik Andersson, kasserer/
kassör

Nils Svensson.

Kjell Rydh.v.sekr.

Kirkestyrets adr: Hestehagen 3
N-1823 Knapstad.

Mob.tlf +4799218203

Kyrkans sv. bankgironr
5633-5136

Kirkens no.bankkontonr.
1135.10.53102

Menigheter/Församlingar:

S:t Matteus ev luth förs., Uppsala

S:t Johannes ev luth förs.,
Yxenhult

S:t Andreas ev.luth förs.,
Skellefteå

Kh Åke Malander,
ake.malander@telia.com

Den lutherske menighet,
Knapstad

Mprest Asbjørn Hjorthaug
asbj.hjorthaug@gmail.com

Vann er et fantastisk medium

Vi er skitne og vasker oss i vann og blir rene. Vi bader og kroppen renses og får «nytt liv». Vi drikker vann som holder liv i oss og bygger oss opp hver dag. Vann gir liv til alt som vokser og gror. Men vannet er også livsfarlig. I 2019 druknet 86 personer i Norge.

Gud har innstiftet et nådemiddel med vann som sammen med Guds ord gjør det-vanlig vann ikke kan. Dette nådemidlet vasker vekk synden og gir oss et nytt liv. Vi blir Guds barn.

Av naturen bærer vi på en arv som heter synd. Det betyr at vi fødes inn i verden som Guds fiende. Barnet med arvesynden bæres til dåpen. Det gamle menneske skal druknes og dødes. Guds ord som er skaperord, forener seg med vannet, og vi reises opp igjen som et nyfødt Guds barn.

Eller som katekismen sier det: «Dåpen virker syndenes forlatelse, frelser fra døden og djevelen og gir evig salighet til alle som tror det slik Guds ord-og løftet lyder.»

I alle dager, gjennom hele livet, skal du huske på at den gamle Adam druknet i dåpen. Han som stadig skaper problemer for oss i vårt forhold til Gud. Han som blåser opp vårt ego så at vi elsker oss selv framfor Gud. Guds ord dømmer oss som syndere, og vi bekjenner. Da druknes den gamle Adam.

Så får vi tro at for Jesu skyld eier jeg en fullkommen rettferdighet for Gud. Ved troen på Jesus er jeg hans elskede barn. Gud ser meg bare i Kristus som den rene og uskyldige. Slik dåpskjolen vid og lang, dekker hele barnet, slik omhyller Kristi rettferdighet meg.

Hva har dette med faste og påske å gjøre? Vi lar Paulus besvare spørsmålet med Rom 6,3-5:

«Eller vet dere ikke at alle vi som ble døpt til Kristus Jesus, ble døpt til hans død? Vi ble begravet med ham da vi ble døpt med denne dåpen til døden. Og som Kristus ble reist opp fra de døde ved sin Fars herlighet, skal også vi vandre i et nytt liv. Har vi vokst sammen med Kristus i en død som er lik hans, skal vi være ett med ham i en oppstandelse som er lik hans.»

Hele fasten og påsken er en illustrasjon av dåpen. Jesus ble plaget, torturert og døde på korset. Det var mine synder han tok på seg inn i døden. Han ble lagt i graven, men på påskedagen står han opp som seierherre over synden, døden og djevelen.

Når vi senkes ned i vannet eller får vann over hodet, er det et uttrykk for at vi døpes til hans død. Han tok våre synder på seg opp på korsets tre. På samme måte som Kristus reises opp fra de døde, så reises vi også opp fra dåpens bad som et nytt menneske.

«Har vi vokst sammen med Kristus i en død som er lik hans, skal vi være ett med ham i en oppstandelse som er lik hans.»

Gud være takk for sin store nåde!

Asbjørn Hjorthaug

Jesus den smorde Profet, Överstepräst och Konung

«Nåd vare med er och frid ifrån [---] Jesus Kristus, det trovärdiga vittnet (Profeten), den förstfödde från de döda och härskaren över jordens kungar (Konungen). Han som älskar oss och har friköpt oss från våra synder med sitt blod (Översteprästen)...» (Upp. 1:4–5).

Här nämns Jesu tre ämbeten, vilka förebildades i Gamla testamentet. I Israel insattes profeterna (1 Kung. 19:16), översteprästerna (2 Mos. 30:30) och konungarna (1 Sam. 10:1) genom att smörjas med olja. Den kommande Frälsaren, som de fromma väntade på, kallades «den smorde» (hebr. Messias, grek. Kristus). Han skulle vara smord med Guds egen Ande, som oljan är en sinnebild för. Jesaja profeterade: «Ett skott skall skjuta upp ur Isaïs avhuggna stam, en telning från hans rötter skall bära frukt. Över Honom skall Herrens Ande vila» (Jes. 11:1–2). I den messianska Psalm 45 heter det om den kommande Frälsaren: «Därför, Gud, har din Gud smort dig med glädjens olja mer än dina bröder» (v. 8).

Jesus Profeten

Mose profeterade för Israel: «En profet bland ditt folk, av dina bröder, en som är mig lik, skall Herren, din Gud, låta framträda åt dig; Honom skall ni lyssna till» (5 Mos. 18:15). Profetian uppfylldes då Jesus framträdde: «Sedan Gud i forna tider många gånger och på många sätt hade talat till fäderna genom profeterna, har Han nu i den sista tiden talat till oss genom sin Son» (Hebr. 1:1–2).

Jesus fullföljde profetämbetet från de gamla profeterna. Dessa predikade nämligen endast vad Herren ingivit dem att säga. De falska profeterna däremot predikade «sina egna hjärtans syner» (Jer. 23:16) och följde «sin egen ande» (Hes. 13:3). Jesus frambar inte självsvåldigt något eget budskap, utan Han säger om Fadern, att «Han som har sänt mig är trovärdig, och det jag har hört av Honom förkunnar jag för världen» (Joh. 8:26).

Ändå innebar Jesu profetämbete något alldeles nytt. Han sade aldrig: «Så säger Herren!» som profeterna utan: «Jag säger er» (Matt. 5:22) eftersom Han själv är Jag Är, HERREN», den som talat genom profeterna. Jesus kom från himlen och kunde såsom ett ögonvittne, en förstahandskälla, vittna om de

himmelska tingen. «Den som kommer från himlen är över alla. Vad Han har sett och hört vittnar Han om» (Joh. 3:32). Gud «bor i ett ljus dit ingen kan komma, och ingen människa har sett (Honom)eller kan se (Honom)» (1 Tim. 6:16), men «den Enfödde, som själv är Gud, och är hos Fadern, har gjort Honom känd» (Joh. 1:18).

När Jesus som tolvåring samtalade med de lärda i Jerusalems tempel var det inte märkligt, att «alla som hörde Honom häpnade över Hans förståndiga svar» (Luk. 2:47). Vem har väl större förståelse för och djupare inblick i Skrifterna än dess Herre och upphovsman!

Den som vill ha andligt och evigt liv måste ta emot detta av Jesus, och Honom möter man i Ordet. Han säger att *Hans ord* förblir i Hans lärjungar (Joh. 15:7–8).

Jesus Översteprästen

Översteprästernas offertjänst i det gamla Israel var förebådande, framåtsyftande. Någon verklig försoning kunde den inte åstadkomma (Hebr. 10:4). För att förstå varför vi behöver en Överstepräst «som är helig, oskyldig, obefläckad, skild från syndare och upphöjd över himlarna» (Hebr. 7:26) måste vi ha Guds helighet klar för oss.

I helighetslagen säger Herren till Israel: «Ni skall vara heliga, ty jag, Herren, er Gud, är helig» (3 Mos. 19:2). Till den helighet som Gud har och som Han kräver av sitt folk hör att vara syndfri, absolut ren, god och kärleksfull. Sådan är Gud och sådant måste det folk vara som skall höra Honom till. Herren förbannar alla dem som inte lyssnar till Hans bud och gör efter dem (5 Mos. 11:26–28).

Samtidigt lär Skriften att Gud är full av nåd. Detta innebär för många människor en motsägelse. Men på en punkt går Guds vrede och Hans kärlek ihop, och det sker i den kristna religionens hjärtpunkt: Kristi kors. Där möts Guds vredgade straffdom över

världens synd och Hans kärleksfulla förlåtelse. Herren har bestraffat alla synder, inte en enda har Han låtit passera, men Han bestraffade dem i Sonen. I samme Son förlåter Han samtidigt alla överträdelser, all synd och skuld.

Giovan Battista Moroni (ca.1579) «Baptism of Christ» - Museo Adriano Bernareggi - Bergamo (Italy) Wikimedia Commons.

Ingen av oss i synd fallna människor kunde rädda sig själv. Priset som skulle betalas för vår skuld var för högt, men Jesus friköpte oss. Han är vår Frälsare, eftersom Han «genom den evige Ande framburit sig själv som ett felfritt offer åt Gud»(Hebr. 9:14).

Detta gjorde Han som nådeförbundets Överstepräst. I den himmelska helgedomen stänkte Han sitt blod över nådastolen, locket på förbundsarken där lagtavlor förvarades (Hebr. 9:11–14). Det var samma blod som just då rann ur Hans kropp, där Han hängde på korset. Jesu rena, gudomliga blod övertäcker lagtavlor, som vi förbrutit oss mot. När Gud blickar ned mot lagens överträdde bud ser Han bara sin Sons rena, oskyldiga blod.

Jesus Konungen

Jesus är efter sin mänskliga natur av Davids kungaätt (Matt. 1:1) och efter sin gudomliga natur den evige Konungen (Ps. 45:7).

Jesaja fick i Jerusalems tempel med obeslöjade ögon se den himmelska tronsalen, där HERREN Sebaot

satt på en hög och upphöjd tron och lovprisades av änglarna (Jes. 6:1–3). Om Jesus heter det i Joh. 12:41: «Detta sade Jesaja, därför att han såg *Hans* härlighet och talade om *Honom*.» Jesaja såg alltså Jesus sitta på den upphöjda tronen, lovprisad av änglar! Eftersom Jesus är ett med Fadern har Han del i allmakten, även till sin mänskliga natur. Men under sin förnedringstid på jorden brukade Han den endast vid särskilda tillfällen.

Såsom uppstånden och himlafaren utövar Han nu allmakten oinskränkt. Han uppstod kroppsligen och Han inträdde i himlen med sin mänskliga, förhärsligade och oförgängliga kropp. Han återinsattes i den härlighet Han till sin gudomliga natur ägt innan världen var till (Joh. 17:5). Gud har «upphöjt Honom över allting» (Fil. 2:9). I centrum av hela tillvaron, på tronen i himlen, sitter *en människa*, med kropp och lemmar som vi, med oinskränkt konungamakt. Är det inte svindlande! Chrysostomos skriver: «Det är ett stort och obegripligt under, att vårt kött sitter däruppe och tillbedes av änglar och ärkeänglar. Så ofta jag betänker detta, är det som om jag bleve försatt utom mig själv» (SKB, s 690). Syftet med Jesu *allmaktsrike* är att samla alla sina utvalda genom alla tider och från alla håll. Att världen ännu idag finns till beror uteslutande på att hela skörden ännu inte är insamlad. Många undrar varför Jesus dröjer så länge med sin återkomst i makt och ära. Petrus svarar: «Det är inte som många tror, att Herren är sen att uppfylla sitt löfte. Han dröjer för er skull, eftersom Han inte vill att någon skall gå förlorad utan att alla skall få tid att omvända sig» (2 Petr. 3:9). När sedan alla utvalda har inbärgats kommer Jesus tillbaka och håller dom. «Detta evangelium om riket skall predikas i hela världen till ett vittnesbörd för alla folk, och sedan skall slutet komma» (Matt. 24:13).

Jesu allmakt tjänar alltså Hans kyrkas verksamhet på jorden. Tänk vad främmande denna sanning är för världens barn! De betraktar kyrkan som något oväsentligt i samhällets periferi. Men det är just för kyrkans skull, och hennes ännu ofullbordade missionsuppdrag, som hela universum ännu existerar (2 Petr. 3:9–13).

Jesu *nåderike*, Hans trogna församling, regerar Han inte med sin allmaktshand. Dess medborgares hjärtan regeras av Hans kärlekshand genom Ordet, dopet och nattvarden.

Jesus har också ett tredje rike, där Han härskar till evig tid, *härlighetsriket*. Det riket har samma medborgare som nåderiket, men nu har dessa nått sitt mål, den eviga saligheten.

Amen.

Lars Borgström

Var vid gott mod

Den onda tiden - dagarna är onda. Vad menas? När och hur gäller detta? Nu är det naturligtvis lätt att falla in i diverse allmänna klagokörer: Ack och ve! Det är så eländigt «nuförtiden», annat var det «förr»!

Även kristna tycks ha alltför lätt att dras med i dystopierna. Stanna nu upp ett ögonblick och betänk varifrån rubrikens uttryck kommer. Herrens apostel skriver: «Se därför noga till hur ni lever, att ni inte lever som ovisa människor utan som visa. Ta väl vara på varje tillfälle, ty dagarna är onda. Var därför inte oförståndiga utan förstå vad som är Herrens vilja» (Ef. 5).

Den onda tiden, att dagarna är onda var således en verklighet redan då. Detta är det första vi måste inse när vi ser på vår egen samtid. Och Paulus drömmer inte om några bättre, ljusare tider, vare sig i förgångna eller kommande dagar. Men är det ändå inte så att det har funnits bättre tider? (Bättre hur? Bättre i vilket avseende?) Den här tanken ingalunda ny. Det finns, eller har funnits, i mänskligheten en mytologisk föreställning om en svunnen guldålder som chansgerade och efterföljdes av silveråldern och så vidare, alltmer utför. Kan det möjligen bakom dessa myter ligga en dunkel aning om paradiset, det förlorade paradiset? Och därmed kommer vi till svaret på den inledande frågan, när den onda tiden är, och även på tanken om det inte trots allt funnits en bättre tid. Jo, det har det funnits, men för att komma ifrån den onda tiden och komma till «den gamla goda tiden» får vi gå tillbaka till Edens tid, till paradiset.

Den goda tiden og oåterkalleligen slut i och med syndafallet, sedan dess är tiden ond, är dagarna onda – intill Kristi återkomst. Det bara syns mer eller mindre i olika tider. Och det kan ju inte gärna bli annorlunda, eftersom vi människor är som vi är; vi föds hit till världen gudsfrånvända och vi har hela livet denna onda gamla natur i oss: «Jag vet att i mig, i mitt kött (min medfödda natur) bor det inte något gott.» Hela skapelsen har dragits med i syndafallet och är lagd under förgängelsen. Men, och detta är ett viktigt men, Jesus lär oss också att den onda tiden når sin ondskas höjdpunkt tiden närmast före Kristi återkomst. Uppenbarelseboken beskriver det så, att efter «de tusen åren», då Satan varit bunden, alltså hämmad i sin verksamhet, så ska han släppas lös för «en liten tid», och då utbreder sig en demonisk atmosfär över jorden.

Då förs vi över till hur och på vilket sätt gäller att dagarna är onda. I

Uppenbarelseboken 12 tecknas en bild för oss om kvinnan som var havande och om Mikael's strid med draken och om förföljelsen mot hennes barn. Satan kunde inte komma åt «kvinnan», för Jesus hade lovat och sagt att helvetets portar inte ska bli henne övermäktiga. Men han förföljer då hennes barn, de kristna, såväl hela församlingar som enskilda kristna. Yttre, grova förföljelser hör till bilden, javisst, men framför allt handlar det om en inre, ideologisk, läromässig kamp. Den gamle draken rasar mot kyrkan och sätter in alla sina konststycken mot henne. Det mest försåtliga är att han sprider en likgiltighet och sömnaktighet som banar vägen för villfarelsen anda, som förr eller senare resulterar i sammanblandningen av lag och evangelium. Lagen omformas till ett medel att förvärva rättfärdighet inför Gud, i stället för att predikas för att avslöja och döma – och förvandla fariseen, som vi alla har inom oss, till en som likt publikanen ropar: Gud förbarma dig över mig syndare! När den rätta förståelsen om synden så har fördunklats och förlorats, och detta gäller inte bara där man är angripen av bibelkritiken, utan även inom fundamentalistiska kretsar där man tror och bekänner att Bibeln är Guds Ord, ja när man inte lär rätt om synden, då kan heller ingen rätt bot, inget rätt botemedel, erbjudas en fattig syndare. Då blir till sist även evangelium en *möjlighet*, inte en orubblig verklighet. Men ett «evangelium» som är en möjlighet, som då under vissa förutsättningar gäller, är inget evangelium utan bara en förvrängd lagpredikan.

En annan sida av detta med den onda tiden, en som inte har sitt centrum i kyrkan, utan växer fram i människohavet, i «världen», och som jag tror hänger samman med den yttersta tidens tecken, är upplösningen av den naturliga lagen (Rom. 2), som människan har inom sig, men som den «moderna människan» försöker förtränga och förneka. Att det är så i världen må ju vara en sak – världen är inte och har aldrig varit from och gudfruktig – men se, det sprider sig (smittspridning) in i kyrkan. I det gamla förbundets tid trängde så att säga världen in i kyrkan så att man reste altaren och tände offereld åt avgudarna. Idag ser vi hur man i de kristna kyrkorna

«Å leve i verden som menneske - samtidig være på vandring mot Himmelen» Foto: Gunnar A. Hjorthaug

bildligt talat reser altaren och tänder offereld åt en principiellt ateistisk religionsvetenskap. Men därmed har kyrkan avhändert sig värn och sköld mot världsandan. Då följer också en «ny gudsbild», en som människorna själva har skapat åt sig efter sina egna önskemål, en modern gudsbild. Då blir människan på nytt alltings mått; vad rätt och gott är avgör vi själva. Inte «Så säger Herren», utan «Så vill vi ha det idag!».

Kära trossyskon, vad ska vi göra, är det inte en väldigt dystert bild som här har målats upp? Nejdå, vi

vet att för dem som älskar Gud samverkar allt till det bästa, för dem som är kallade efter hans beslut. I världen lider vi betryck, jodå så är det väl, men glöm aldrig de trösterika ord som Jesus har gett oss: «Var vid gott mod, jag har övervunnit världen.» Världen går mot sin undergång, men Kristi Kyrka består, nu under korset men på vandring mot härligheten.

Åke Malander

Kristus i psalmerna II

Det är framför allt i Psaltaren som kyrkan av ålder har sett Messias i Jesus av Nasaret, vad han gör och framför allt vad han lider. Den messianske konungen, och i synnerhet hans lidande, är Gamla testamentets teologiska mittpunkt.

Psalm 24 handlar om den messianske konungen: «Ärans konung och hans rike» är en god överskrift till hans högtidliga intåg: Portar, öppna er vida! Höj er, uråldriga dörrar! Låt ärans konung draga in!

Vem är då ärans konung? Det är Herren, den väldige hjälten, Herren, väldig i strid (v. 7-8).

Kungen kallas «ärans konung», *malak ha-kavód* på hebreiska. Han är den gudomliga ärans och den gudomliga härlighetens (*kavód*) herre och konung. Hos Sakarja framträder inte den gudomliga härligheten hos denne «rättfärdige och segerrike» kung på ett yttre och synligt sätt. Nej, här heter det i stället: «Se, din konung kommer till dig, fattig, ridande på en åsna» (Sak 9:9). De båda bibelställena visar hur konungens intåg tjänar till att åskådliggöra hur Messias kommer till sin kyrka i härlighet och prakt på 1:a söndagen i Advent, men gör på Palmsöndagen sitt intåg i Jerusalem, fattig och ödmjuk, ridande på en åsna.

Psalm 35 vittnar om den lidande tjänaren. Den som likt Luther ser Kristus såsom den som talar i psalmen tänker på korsfästelsen vid orden: «De gapar och säger: Så ja! Där ser vid det med egna ögon» (v. 21). Det är också rimligt att med Luther återge v. 11 så här: «Onda vittnen träder fram, de anklagar mig för sådant som jag inte vet med mig» Nutida översättningar har «de frågar mig om sådant jag inte vet», vilket ger intryck av en ren kunskapsfråga. Ser man till sammanhanget är det uppenbart att den utfrågade anklagas för något denne inte vet *med sig* – alltså inte vet sig vara skyldig till – och «Kristus», säger Luther, «som inte visste av någon synd, kunde inte heller vara medveten om någon synd».

Psalm 40 handlar enligt kyrkans uppfattning om Kristi lidande och ämbete. Detta har tyvärr kommit i skymundan i nutida översättningar, trots att Hebréerbrevet hänvisar till denna psalm och säger att Messias offerdöd var något som han *själv* profetiskt förkunnade, när han stod i begrepp att träda in i världen:

Offer och gåvor begärde du inte, men en kropp beredde du mig. Du har ingen lust till brännoffer och syndoffer. Då sade jag: Se, här är jag. I bokrullen står skrivet om mig att jag skall göra din vilja, o Gud (Ps 40:7-9, jfr Hebr 10:4-7).

Messias' profetiska uppgift att förkunna Guds ord framgår av orden:

Jag har förkunnat rättfärdighet i den stora församlingen. Jag stänger inte mina läppar. Det vet du, Herre (v. 10).

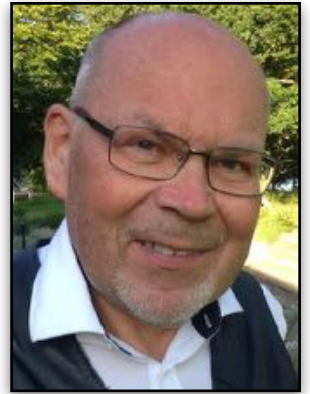
Psalmen understryker att glädjebudskapet om rättfärdigheten från Gud aldrig får gömmas undan. Messias själv är förebilden för dem som förkunnar Guds ord: »Jag döljer inte din nåd och sanning för den stora församlingen» (v. 11).

Psalm 45 kan sammanfattas under överskriften »Messiaskonungen och hans brud». Här beskrivs ett kungligt bröllop med ordlydelser som för tanken till Höga Visan. Det märkliga är att brudgummen framställs som gudomlig i ordets verkliga bemärkelse: Du älskar det rätta, du hatar det onda. Därför, o Gud, har din Gud, smort dig med glädjens olja mer än dina likar (v. 8).

Kungen av Sion tilltalas som Gud. Han har denna värdighet såsom varande Guds Son (Ps 2:7). Denna titel kan i verklig bemärkelse inte gälla någon annan än den kommande Smorde – Messiaskonungen – han som *är* Gud av evighet.

Psalm 47 tjänar – jämte Ps 68 och 110 – som kyrkans himmelfärdpsalm: »Gud har farit upp under jubel, Herren vid ljudet av basun» (v. 6). Den gudomlige Messias har upphöjts från förnedring till härlighet. Han har intagit sin plats på sin heliga tron, han råder över hedningarna, och folkens ädlingar församlas såsom Abrahams Guds folk.

Psalm 68 beskriver enligt Nya testamentet Kristi upphöjelse och makt. Den hebreiska språkdräkten är ålderdomlig och tycks ha påverkats av äldre poem från trakterna norr om Israel. Kristi himmelfärd skymtar fram i orden:

Du har stigit upp i höjden, fångat fångenskapen; du tog gåvor från människor – även upprorsmän – för att bo där, o Herre Gud (v. 19).

Paulus tänker inte bara på att Kristus for till himmelen, utan också på att han besegrade Satan och plundrade honom på hans byte. Därför tolkar han i Efesierbrevet det hela så, att Kristus inte bara tog byte, utan också *gav* människorna gåvor, det vill säga att han delade ut bytet åt sitt folk – åt apostlar, profeter, evangelister, herdar och lärare – för att utrusta sina heliga i deras tjänst (Ef 4:8).

Psalm 69 handlar om Messias lidande. Psalmen anförs på flera ställen i Nya testamentet: När Jesus driver ut månglarna ur templet, tänker Johannes på orden i v. 10: «Nitälskan för ditt hus har förtärt mig» (Joh 2:17), och Paulus tänker på fortsättni ngen av samma vers «deras smädelser, som smädar dig, har fallit över mig», när han pekar på Kristus som förebild i självförsakelse (Rom 15:3). I redogörelsen för Jesu korsfästelse hänvisar alla evangelister till orden «de gav mig galla till föda och ättika att dricka i min törst» (v. 22). Den som talar är föraktad, utsatt för hån, utan medlidande, och ges i sin törst galla och ättiksvin att dricka. Orden i v. 26: «deras lägerplats måste bli öde» står för Petrus fram som en förutsägelse om Judas' förräderi och självmord.

Psalm 72 kan sammanfattas under överskriften «Den rättfärdige kungen och hans rike». Ett gott styre borgar – lär psalmen – för ett rätt förhållande mellan människor, mellan Gud och människor, och även i naturen:

Gud, ge konungen dina domar, konungasonen din rättfärdighet. [...] Han må värna de armas rätt, frälsa de fattiga, krossa förtryckaren. Dig må man frukta från släkte till släkte, så länge solen finns och månen lyser. Han må komma som regn över nyslagen äng, likt skurar som vattnar jorden (v. 1; 4-6).

Att det rör sig om den messianske konungen och hans herravälde över världen framgår av orden: Må han härska från hav till hav, från floden till världens ände (v. 8).

I det sammanhanget är v. 17 värd att uppmärksammas:

Hans namn må vara för evigt, hans namn skjuta skott inför solen. I honom må man välsigna sig, alla folk prisa honom salig.

Verbet för «skjuta skott» – också översatt «leva vidare» – är besläktat med ett ord för «ättling».

Alldeles som hebreiskans *tsémach* «Telning» är ett namn på Messias hos Sakarja (3:8; 6:12), så uppfattades bland antikens judar verbet för «skjuta skott» – uttalat *yinnón* – som ett messianskt

egennamn, vilket ledde till återgivningen: «Inför solen är hans namn Yinnon». Då man enligt samma vers också skall välsigna sig i honom, blir tanken att det rör sig om ett egennamn mer begriplig (jfr 1 Mos 22:18 och 26:4).

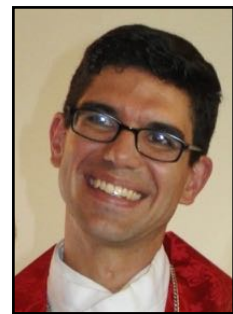
Mats Eskhult

Fra Wikipedia: Samuel salver David til konge. **Ingeborg-psalteret** (Chantilly, Musée Condé, MS 9) er et **illuminert manuskript** fra slutten av 1100-tallet. Det ble skapt av en ukjent kunstner en gang rundt 1195 i nordlige Frankrike, antagelig i området rundt Noyon, for dronning **Ingeborg av Danmark**. privat bønnebok. Den inneholder 150 salmer og andre poetiske tekster fra Bibelen.

Guds ord står fast

Skriften gir oss hyppige muligheter til å reflektere over den effektive kraften av Guds ord. Det vil si; når Gud snakker, må det gå i oppfyllelse. Som profeten Jesaja skriver: «Gresset blir tørt, blomsten visner. Men vår Guds ord står fast til evig tid.» (Jes 40,8) Dette er selvfølgelig en tanke som er verdig en lang meditasjon.

Guds skapende ord

Luther mediterte ofte i sine første Mosebokforelesninger om at Guds Ord skaper og gjør det som sies. Når det gjelder skaperverket, blir visdommen og kraften i Guds skapende ord tydelig. I løpet av dagen når solen kommer ut, *som en helt til å løpe sin bane*, eller om natten når du ser det milde lyset fra månen og stjernene som tikker gjennom nattehimmelen med deres urverks presisjon (jfr. Sal. 19:1-6), ser du de fortsatte virkningene av Guds ord fra den fjerde skapelsesdagen (1Mo. 1:14-19). Disse himmelske undrene er alle der bare fordi Gud har talt.

Hvis vi ser oss rundt, er det heller ingen begrensninger for vitnesbyrdet skapelsen gir om den åpenbare kraften av Guds ord. Ved Guds ord blir havene tvunget til å overholde sine grenser. Gud har sagt det til havet og dette må det respektere: *«Hit skal du komme, og ikke lenger, her skal dine stolte bølger legge seg!»* (Job 38:11) På samme måte produserer planter og dyr utrettelig frø, frukt og avkom år etter år etter år. Dette er også ved kraft av Guds Ord og ikke av en blind naturkraft. (1. Mo 1:11-13:20-28)

Guds dømmende ord

Likevel har Gud ikke ytret bare kreative ord. Han har også talt andre effektive, kraftige ord. Like mye som vi vitner om hans skapelsesord fremdeles i dag, erfarer vi også den dramatiske kraften fra hans mange andre ytringer. I en av lesningene fra Det Gamle Testamente til den første søndagen i fasten, snubler vi over noen andre effektive Guds ord. Etter fristelsen og fallet i paradiset, talte Gud et annet slags ord. Ikke lenger var det bare et kreativt, livgivende ord. Nå talte Herren forbannelsesord og dom - ord som fremdeles er like sterke og kraftige som hvert eneste skaperord. Det er fremdeles sorg og vanskeligheter med å bringe frem liv. Det er fortsatt konflikt mellom kjønnene i ekteskapet. Det er fremdeles vanskeligheter i arbeid og kall. Og, ikke

minst: vi, både du og jeg, er fortsatt av støv og på vei tilbake til støv. Dette skjer fordi Gud har sagt det til vår forfar, Adam. *«Støv er du, og til støv skal du vende tilbake.»* (1Mo. 3:19)

Dette er selvsagt en forferdelig sannhet, en som ikke unnslopp Martin Luthers oppmerksomhet når han kommenterte den vakre og illevarslende salme av Moses, Salme 90. En grundig lesning av Salme 90:3-12 burde faktisk fylle hver av oss med en viss frykt. Der lærer vi at, til syvende og sist, er det ikke kreft som tar livet vårt. Det er heller ikke dårlig kosthold, hjertesykdom eller generelt sviktende helse. Det som faktisk fører livene våre mot støvet som vi kom fra, er ikke annet enn Guds rettferdige dom over oss og over vår synd, hans mektige ord. Det er like mektig, like virksom som Guds skapnings ord.

Luther bemerker:

Mens Gud sier i 1. Mosebok: *«Vær fruktbare og bli mange»* (1. Mo 1:28), sier Moses her: *«Du gjør/forårsaker at menneskebarn vender tilbake.»* Med det sier han: *«Støv er du, og til støv skal du vende tilbake.»* (1Mo. 3:19). Dermed sier Moses: *«Du får menn til å dø.»* (Sal. 90,3) I en kort uttalelse etablerer og fortærer Gud samtidig hele menneskeslekten. Noen blir omgjort til støv og fortapt; andre blir født inn i lignende sorger. (LW 13:98/WA 40III, 520) Likevel, selv om vi med rette kan si at Guds ord og erklæring er den virkelige årsaken til vår død, bør vi ikke glemme at det er hans rett og rettferdige ord som ikke bare fordømmer Adam og Evas synd, men også hver en av oss. Guds ord erklærer at *«den som synder, skal dø»* (Es. 18:4), og vår Herres apostel bekrefter denne dommen ved å lære oss at *«syndens lønn er død.»* (Rom 6:23) I møte med dette ustoppelige, uforanderlige Guds ord, kan vitenskap og medisin bare utsette sluttresultatet. Teknologi får heller ikke reddet oss. Selv om man kunne ta opp sinn og minne på en ekstern dataenhet, ville dette også mislykkes. Vi står opp imot Guds faste ord.

Hvis dette ville være Guds siste uttalelse, burde vi virkelig fortvile. Moses ord om hvor kort dette livet er ville ikke være noe annet enn en påminnelse om nedtellingen til livets slutt og evige straff. *«For alle våre dager er flyktet bort under din vrede, vi har levd våre år til ende som et sukke. Vårt livs dager er sytti år, og når styrken er stor, åtti år. Dets stolthet er strev og tomhet. Hurtig farer de, vi flyr av sted. Hvem kjenner din vredes styrke og din harme, slik frykten for deg krever?»* (Sal 90:9-11)

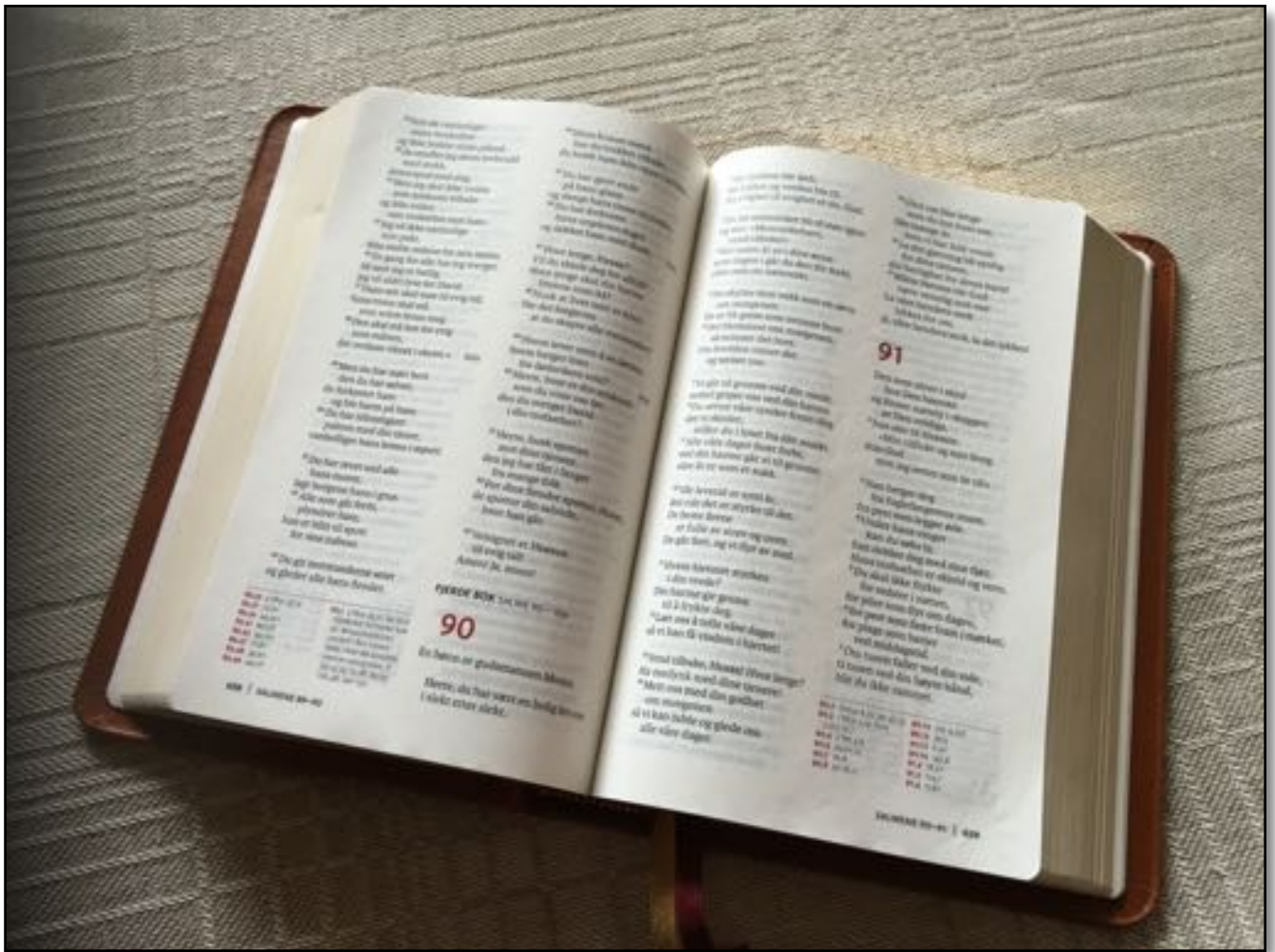

Foto: gbj 2019

Guds livgivende ord

Hebreerne 1:1-2 minner oss likevel om noe annet: «Etter at Gud i fordums tid mange ganger og på mange måter hadde talt til fedrene gjennom profetene, har han nå i disse siste dager talt til oss gjennom Sønnen.» Med andre ord, Guds ord etter fallet som bekreftes ved Moses er ikke det siste ordet. Det er jo et guddommelig og kraftfullt ord, men det kom også et videre ord, et livgivende Ord, fullt av nåde og sannhet. Her må vi falle på kne og takke Gud! For mens hans ord om skapning og dom fremdeles gjelder, er det enda et ord som, på våre vegne, svarer på dem! Som vi vet, Jesus er selv Guds Sønn og Guds siste ord til mennesket. Når han snakker, er det Gud som åpenbarer seg til menneske, noe som er svært tydelig i evangeliene! Jesus selv stilnet vannet med et ord. Han helbredet og gjenvekste liv ved sitt ord. Han drev ut demoner og til og med tillot synd med sin egen uttalelse. Han stilte faktisk sine egne ord ved siden av Toraen og resten av Det Gamle Testamentets åpenbaring da han erklærte at hans ord skal slett ikke forgå. (Mt. 24:35)

Og dermed hører vi - mennesker utsatt for død og dom - Guds siste ord om saken. Jesus lærer oss at han kom for å gi sitt liv som løsepenger i manges sted. (Mk. 10:45) Han kom for å innta plassen og betale prisen for oss som var bundet i fangenskap til synd og død. «Jeg er den gode hyrde. Den gode hyrde setter sitt liv til for fårene.» (Joh. 10:11) Dette ordet er sant, fast, og urokkelig på samme måte som hvert eneste Guds ord må stå fast. På andre steder lærer Jesus oss at «den som bærer mitt ord og tror ham som har sendt meg, han har evig liv. Han kommer ikke til dom, men er gått over fra døden til livet.» (Joh. 5:24)

Opstandelse og liv

Gjennom troen alene i Herren Jesus, er dommen nå blitt vendt fra oss. Døden, selv om den venter på oss, er ikke det endelige ordet over vår synd. Nei, den som tror på Herren Jesus vil bli frelst. Og med døden? Den er nå også begrenset av vår Herres ord: «Jeg er oppstandelsen og livet. Den som tror på meg, skal leve om han enn dør. Og hver den som lever og tror på meg, skal aldri i evighet dø.» (Joh. 11:25-26)

Brandt Klawitter

Luthers ekteskapsforståelse

En frigjørende forståelse i forhold til tidligere pavekrav.

Martin Luther og flere prester med han giftet seg og ga på denne måten uttrykk for den nye trosforståelsen.

Denne troshandlingen utfordret de

Foto: Gunnar A. Hjorthaug

Mandag 16. desember 2019 forsvarte Brandt Klawitter sin dokavhandling på Menighetsfakultetet i Oslo: «A Forceful and Fruitful Verse: Textual and Contextual Studies on Genesis 1:28 in Luther and Wittenberg Reformation (1521-1531).» Her har han drøftet 1 Mos 1:28 (Vær fruktbare og bli mange, fyll jorden og legg den under dere!) i den lutherske reformasjon.

Tidligere hadde kirken betraktet sølibatet og avholdenhet som krav prestene måtte leve etter. Paven hadde tydelig bestemt at prester ikke kunne inngå ekteskap.

I doktoravhandlingen viser Klawitter gjennom kildestudier hvordan 1 Mos 1:28 hos reformatorene ble oppfattet som hvordan Gud som skaper virker gjennom menneskets seksualdrift og dens manifisering i ekteskapet.

romersk-katolske i forhold til pavens autoritet og menneskesyn. Den nye ekteskapsforståelsen var kommet for å bli og sølibatskravet for prester ble avvist som en forståelse av 1 Mos 1:28 jf. Confessio Augustana 23.

Vi gratulerer doktoranden og ser fram til en eventuell publisering av avhandlingen eller deler av denne.

Foruten på MF sin webside har organisasjonen For Bibel og Bekjennelse v/ Knut Alfsvåg omtalt Brandt Klawitters doktordisputas. (<https://www.fbb.nu/artikkel/interessant-disputas-paa-mf/>)

Gunnar A. Hjorthaug

LIDELSENS VEI

«De var nå på vei opp til Jerusalem og Jesus gikk foran dem». Mrk 10:32. Vi er inne i fastetiden. Vi skal følge Jesus de siste ukene inntil han ender sitt liv på korset på Golgata.

«Se vi drar opp til Jerusalem, og Menneskesønnen skal overgis til overpresten og de skriftlærde. De skal dømme han til døden og utlevere ham til hedningene, og de skal håne ham og spytte på ham, piske ham og slå ham i hjel. Og tre dager etter skal han oppstå.» Matt 20:18f.

Denne lidelsens vei og historien viser oss at brudd på loven har sine konsekvenser. Det var ikke Jesus som skulle gå den veien, det var du og jeg. Jesus går veien opp til Jerusalem. Han går inn og tar vår straff. Han gjør opp for våre synder og misgjerninger. Vi går fri. Dette er Guds lam, Guds eget offer som bærer all verdens synd opp på korsets tre.

Samtidig som synden og djevelen synes å ha overtaket og alt føles som et nederlag for Jesu venner og disipler, så er evangeliet der som en undertone også på lidelsens vei. Skriften er alltid slik at den inneholder lov, men samtidig er evangeliet til stede. Guds ord dører og vekker til liv. I Edens hage ble Adam og Eva jaget ut av hagen på grunn av deres opprør mot Gud, men likevel gav Gud et løfte med på veien, et løfte og håp de kunne klynge seg til. En dag skulle kvinnens ætt knuse slangens hode. Jesus er denne seierherre. I dåpen druknes vårt gamle menneske, men vi reises opp av dåpsvannet med ett nytt liv. Peter fornekter Jesus tre ganger. Ved hanens gal blir han klar over sin synd og gråter fortvilet. Men Jesus er der og ser Peter. Han får tilgivelse for sin store synd, og der igjennom styrkes troen og livet.

Veien opp til Jerusalem er ikke bare en lidelsesvei, men det er også en kjærlighetens vei. Gud viser på

veien opp til Jerusalem at han elsker oss så høyt at han er villig til å ofre sitt eget liv for oss. «*Så har Gud elsket verden at han gav sin Sønn den enbårne for at hver den som tror på Ham ikke skal fortapes med ha evig liv*» Joh. 3:16. Jesus er selve kjærlighetens vesen og innhold.

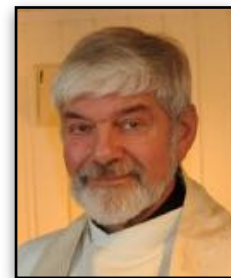
Nå går han frivillig opp til Jerusalem. Han vet hva som venter ham. Han endte sitt liv på Golgata, på korset, på forbannelsens tre. Alt dette gjør han av kjærlighet til deg og meg. Det var du og jeg som skulle gått denne tunge veien. Det var vår synd som skulle føre oss til den evige død. Det var vi som skulle hatt piskeslagene, tornekrone og korset. Gud elsker synderen og tar selv straffen. Dette skjedde en gang for alle. Dette skal ikke gjentas. Vi må godta dette offer eller forkaste det. Å godta er å tro. Fra Guds side er denne løsepenge stor nok.

Den omfatter alle mennesker og alle synder til alle tider. «*Syndens lønn er døden, men Guds nådes gave er evig liv i Kristus Jesus, vår Herre.*» Rom 6:23 Jesus er vår løsepenge fra før verden ble til og den varer til evig tid. Denne løsepenge som er en fantastisk gave fra Gud, får vi gratis i Ordet og sakramentene. Denne gaven mottas gjennom troen på Jesus.

«De var nå på vei opp til Jerusalem og Jesus gikk foran dem.»

Bli med på denne vandringen i fastetiden som kommer. Å vandre med Jesus er å lære han å kjenne og se inn i hva det kostet han av lidelse og død for å frelse deg. Å vandre med Jesus til Golgata er det samme som å tro syndenes forlatelse. Han er din stedfortreder som tar din straff.

Dermed er du tilgitt og fri. Å vandre med Kristus er å leve et liv i ydmykhet, tålmodighet og kjærlighet. Det skal synes for dine medmennesker at du er et Guds barn. Vi elsker vår neste fordi han elsket oss først. Veien til Jerusalem viser oss hvordan vi skal være mot våre fiender. Be for dem, gråte over dem og søke å få de med på veien til Jerusalem.

*Jesus på vei til Golgata. -David Teniers den eldre.
Foto: Wikimedia Commons*

Asbjørn Hjorthaug